

TISZABŐ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS 3

TISZABŐ BEMUTATÁSA, ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER 5

ÖRÖKSÉGÜNK 6

- ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG 8
- EGYEDI TÁJÉRTÉKEK 10
- TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM 11

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK 12

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ 13

- FALUSI LAKÓTERÜLETEK 14
- TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK 18
- BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK 20
- KÖZTERÜLETEK 22

MAI PÉLDÁK 23

- KERTEK, UDVAROK 23
- ERKÉLYEK, TORNÁCOK 24
- AJTÓK, ABLAKOK 24
- HOMLOKZATKÉPZÉS 25
- ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA 26
- KAPUK, KERÍTÉSEK 26
- TOVÁBBI JÓ PÉLDÁK 27

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK 31

BEVEZETÉS

A településkép védelméről szóló 2016. LXXIV. törvény és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet alkalmazásában Tiszabő község településképi arculati kézikönyve a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása illetve védelme érdekében készül. A kézikönyv szemléletformáló útmutatásként szolgál nemcsak a szakemberek, a települési döntéshozók, de a jelenlegi lakosság és az idetelepülni vágyók számára is.

Az arculati kézikönyv a község településrészeit arculati jellemzőikkel, értékeikkel mutatja be, a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat tartalmaz, iránymutatást ad a településképhez illeszkedő építészeti elemekkel, beépítésekkel.

Az arculati kézikönyv célja, hogy bemutassa a község épített és természeti értékeit, az település építészeti arculatának jellemzőit, felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre, melyek létezésükkel észrevétlen meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre, hangulatunkra, Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Iránymutatást, segítséget kívánunk adni, ezzel megkönnyítve az építtetők számára a döntést.
Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a ter-

vezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor külföldről importált klón épületek helyett a hazai gyökerekkel rendelkező és a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem médiumokból diktált, hanem a valódi kulturális folytonosságból táplálkozó - helyes öntudaton alapuló szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön e könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

TISZABŐ BEMUTATÁSA, ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Tiszabő község Jász-Nagykun-Szolnok megye északi részén, a Tisza bal partján fekszik. A község agrárjellegű település, ennek minden előnyével és hátrányával.

A kis falu 2094 fős lakosságának legnagyobb büszkesége az érintetlen, vadregényes tiszai táj, a folyó természeti kincsei. A Kunhegyesi járáshoz tartozó Tiszabő a Törökszentmiklósi kistérség tagja. A település az ország egyik legszegényebb faluja. De nem volt ez mindig így. Az 1960-as évek előtt a tiszai áruszállítás révén biztos piaccal rendelkezett. A mesterségesen betelepített roma családok és a tiszai komp megszüntetését követően, úgymond a települést elvágták környezetétől és zsákfalut csináltak belőle.

Tiszabő - Ortofotó

A község területe megközelítőleg 3504 hektár, a területén található lakások száma pedig körülbelül 457 darab. Külterületen nem jellemző a beépítés. A Négyesi tanya tartozik a településhez, mely a belterülettől mintegy 4 km-re található.

A település jelentős része a Szolnoki-ártér elnevezésű kistájon terül el. A település keleti része a Tiszafüredi-Kunhegyesi-sík kistáj területére esik. A kistájak által meghatározott sík terep jellemző az egész településre. Tiszabő belterületére a halmazos településszerkezet jellemző. Az utcavezetések és a telekszerkezet szabálytalan kialakításúak. Az újabb telekosztásoknál már megfigyelhető a mesterségesen tervezett egységes telekkiosztás.

Tiszabő - Topográfiai térkép

ÖRÖKSÉGÜNK

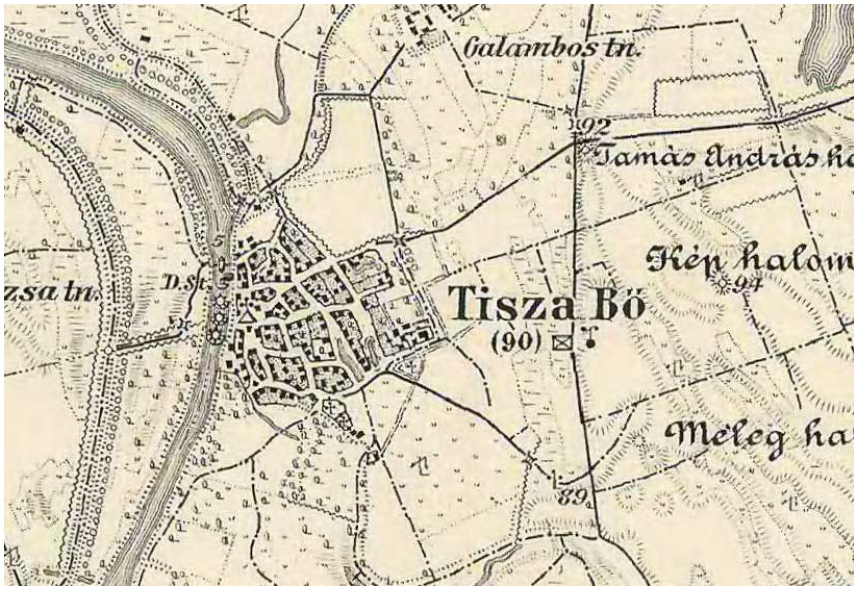

Tiszabő - I. katonai térkép 1763-1787

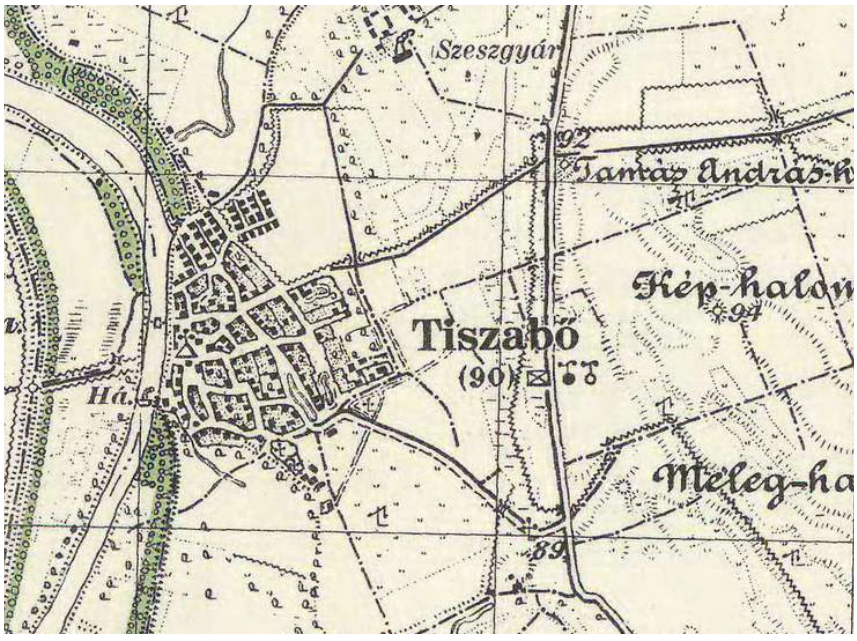

Tiszabő - II. katonai térkép 1806-1869

Az Árpád-kori települést egy besenyő vezér kapta, így lakói valószínűleg nem magyarok voltak. IV. Béla korából származó oklevelek szerint szaracénok földje (böszörmények vagy izraelita vallásúak, a középkori Magyarországon élő muzulmánok) volt, de a tatárok elpusztították. A tatárjárás után népessége teljesen kicserélődött, az első ismert összeírások szerint lakossága már teljesen magyar volt. Feltételezések szerint ezek a felső-magyarországi területekről érkeztek, talán a Mátra vidékéről. A XVI. század közepétől Tiszabő is török hódoltsági területté vált. 1549 körül elpusztult, de lakossága rögtön visszatelepedett, és 1571-ben már újra jelentős falu volt, 38 házzal, templommal. A XVII. században folyamatosan lakták, adózó népessége másfél és egynegyed porta között ingadozott. 1690 táján a felszabadító harcok során elnéptelenedett. 1686-ben még negyed portája

Tiszabő - III. katonai térkép 1869-1887

Tiszabő - Katonai felmérés 1941

volt, de már nem szerepel az ezt követő összeírásokban. 1703-ban népes puszta volt, 12 családdal. A Rákóczi-szabadságharc után telepedett újra, ennek pontos időpontját nem tudjuk. 1715-ben már jobbágyok és zsellérek lakták, és 1716-ban újabb népesség áramlik be, ezek egy része mezőkövesdi volt. 1720-ban a lakosság jó része még földbe ásott kalyibában lakott. 1728-ban is csak 8 ház, 7 kunyhó és 10 verem jelezte a megtelepedés kezdeteit. A XVIII. században a lakosságszám erőteljes növekedéséből kikövetkeztethetően további betelepülések történtek, de ennek pontos folyamatát és méretét nem ismerjük.

Tiszabő kezdettől fogva földesúri hatalom alatt állt. Általában több földesuruk is volt, sőt a későbbiekben további birtokrészekre is osztották a falut. A birtokos nemesek mellett voltak taxafizető kisebb nemesek is, ez az 5–6 család a jobbágyokhoz hasonló viszonyok között élt.

Az 1300-as években már pápai tizedjegyzékben említették a falu plébániáját. Az 1571. évi török defterben is szerepelt temploma. Ezután egyházi jogállását elvesztette és csak 1738-ban önállósult újra egyháza. Ekkortól vezetik anyakönyveit is.

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG

Sajnos az adatszolgáltatási kérelemre nem érkezett válasz, így az település régészeti lelőhelyeiről és az országos jelentőségű művi értékvédelemről nem lehetséges érdemi képet mutatni a település vonatkozásában.

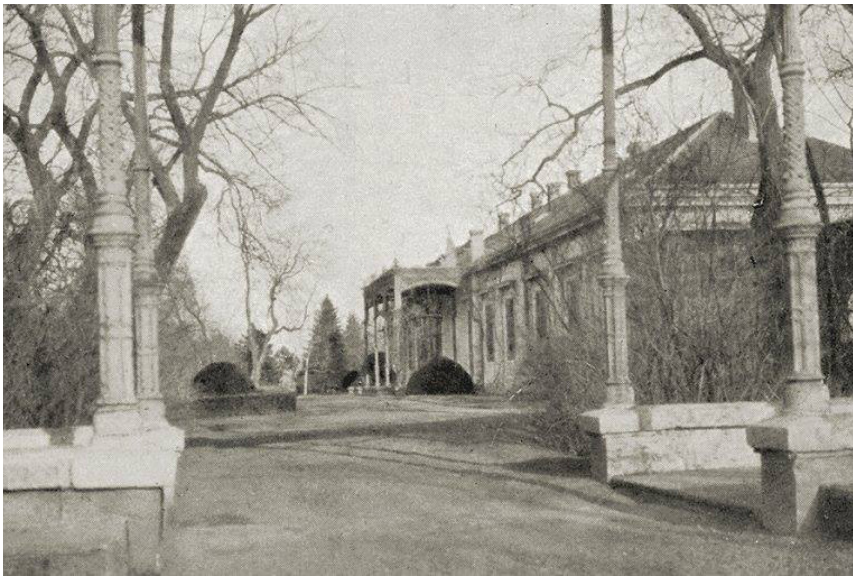
A település történelmében és arculatának alakulásában jelentős szerepet betöltő építészeti értékekből nagyon kevés maradt fenn. Ezek közül az egyik a jelenlegi iskola épülete.

A tiszabeöi Hellebronth család 1755-ben kapott adománylevelet Mária Terézia királynőtől Tiszabő egyes birtokrészeire. Ugyanis a török hódoltság után a település egy részét a zsadányi és törökszentmiklósi Almásy család szerezte meg. Almásy Apollónia pedig Hellebronth Jánoshoz ment feleségül. Már özvegyként kapta meg a királynő adománylevelét. A kúriát a Hellebronth család építette a 19. század első felében klasszicista stílusban. Az államosítást követően iskolává alakították át az épületet. Több ízben bővítették is. 2000-ben újították fel az iskolaépületet.

Utcasorban álló, földszintes, eredetileg téglalap alaprajzú, napjainkban bővítményekkel ellátott épület, amelyet teljesen átalakítottak, díszeit leverték, nyílászáróit kicserélték. A főhomlokzat 1+3+1+2 osztású, a jelzésszerű rizalitok ma is láthatók. A hátsó homlokzaton egykor pilléreken nyugvó tornác futott végig, félköríves záródású – mára beépített – árkádjainak nyomai ma is láthatók. A hátsó homlokzaton megmaradt két eredeti ablak. Az oldalhomlokzatok felett háromszög-oromzat húzódik.

A tiszabői Almásy-kastély (lebontva)

A török hódoltság alóli felszabadító harcok során elnéptelenedett Tiszabőn 1701-ben szerzett birtokrészt az Almásy család. A családnak a XIX. század első felében már állt Tiszabőn egy klasszicista stílusú kastélya, amelyet 1827-ben emeltek. Ezt a kastélyt alakították át 1865-ben Ybl Miklós tervei alapján. A rezidencia ekkor romantikus és historizáló jellegű díszítőelemeket kapott, alapterülete azonban nem változott meg. Az egykori képviselőházi elnök, Almásy József 1882-es halálával az Almásy család ezen ága kihalt. Ez után vásárolhatta meg a birtokot és a kastélyt a következő

tulajdonosa, a Keppich család. A Keppich család nem volt nemesi származású, de kiterjedt földterületekkel rendelkezett Örményesen is. 1893-ban Keppich Emil 1841 katasztrális holdnyi földterülettel rendelkezett a település határában.
1911-ben került a birtok és a kastély is báró Orosdy család kezébe. Orosdy Fülöp 1930-as halála után felesége Herzog Margit bárónő tulajdonába került a birtok. A báróné az 1930-as évek második felében leányának, Orosdy Júliának és férjének, gróf Pálffy Gézának engedte át a tiszabői birtokot és kastélyt.
A II. világháború után a kastélyt államosították. Az 1940-es évek végén a Magyar Dolgozók Pártja és a Közép-Tiszai Állami Gazdaság kapták meg a 40 szobából álló kastélyt irodáik részére, de azok kihasználatlanul, üresen álltak. 1950-es években a kastélyt lebontották, falainak anyagát, nyílászáróit a termelőszövetkezeti iroda építésére használták fel, illetve építették be.
A majorságot a Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet kapta meg, az egykori uradalmi épületek közül a magtár, a víztorony és az artézi kút napjainkban is megvan, a versenylóistállót és az üveggyárat viszont lebontották. Szintén áll a kastély különálló konyhaépülete, amelyet L-alakú folyosó kötött össze a rezidenciával. A XX. század első felében mintegy 30 katasztrális holdat kitevő parkból mára csak néhány fa maradt meg.

A Tiszabői Római Katolikus Templom

A templomot Keresztelő Szent János tiszteletére szentelték fel. Oltárképét Illés Pál festette 1860-ban.

Azokban a településekben, ahol tiltották a zsidók letelepedését, nappali kereskedését, de még a vásárok időszakában az éjszakázást is, mint például a Jászságban, a Kunságban, a bányavárosokban, sokáig Szombathelyen, Pécsett és Pesten is, ott a fél- vagy egynapos járótávolságra fekvő településekben alakult ki az a zsidók lakta települési gyűrű, mely a feudális kapcsolatokból következően befogadója a zsidóságnak és támogatója az e helyről kiinduló gazdasági tevékenységüknek. Ilyen a Jászság területének szélén a Tisza mentén Tiszabő, Tiszaroff, Tiszafüred, Tápiószele területein való letelepedés. A képen a tiszabői zsinagóga épülete.

EGYEDI TÁJÉRTÉKEK

A település területén 13 egyedi tájérték található, melyek elhelyezkedésének adatait a tajertektar.hu szolgáltatta. A nemzeti park az adatszolgáltatási kérelemre nem reagált. A tájértékek közt megtalálhatóak a gémeskutak, kurgánok (melyek ex-lege védett kunhalmok egyben), emlékmű, keresztek és a templom is.

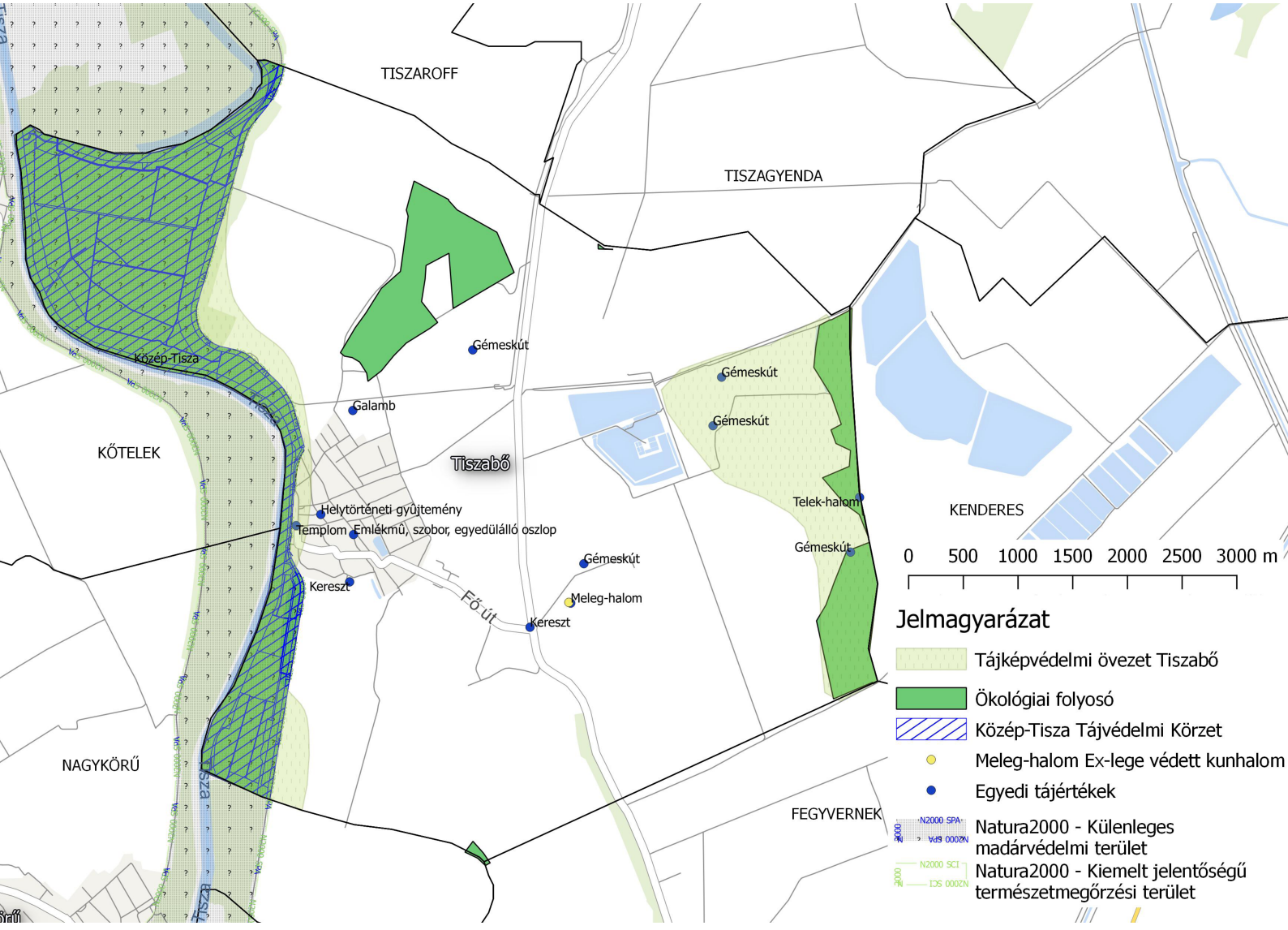

TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

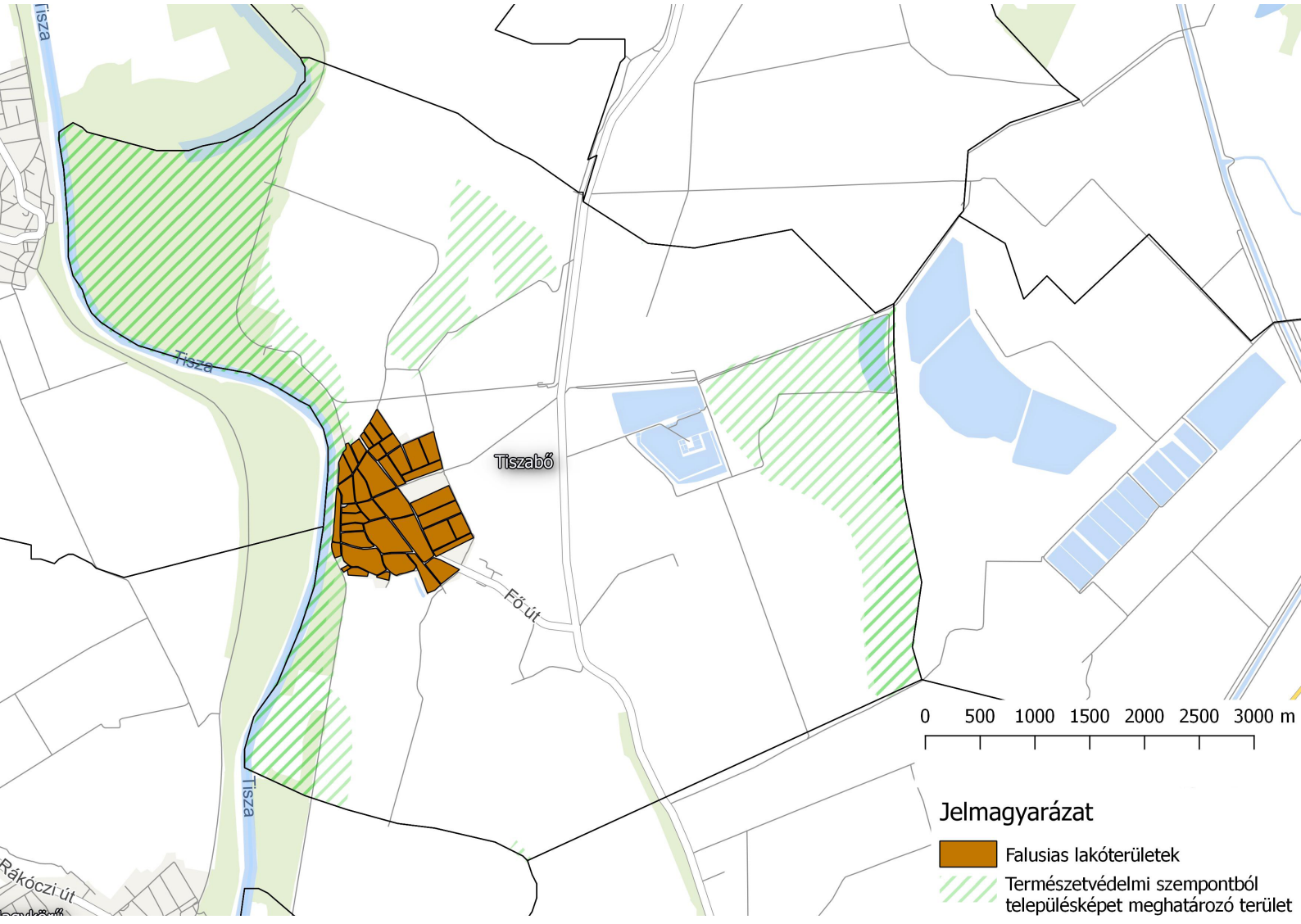
Tiszabő község területét sokféle táj- és természetvédelmi terület érinti. Az alábbiakban ezek kerülnek bemutatásra. Sajnos a nemzeti park ezen adatokat sem közölte. A község közigazgatási területe érintett a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület országos övezetével, ezért fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani a településen. A község területét érinti az országos ökológiai hálózat is a Tisza mentén.

A község területének a Tiszával érintett területein a Közép-Tisza Tájvédelmi Körzet országos jelentőségű természetvédelmi területei érintik a települést. Ennek térképi ábrázolása az adatszolgáltatás megküldése nélkül nem biztosított. Az 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet melléklete tartalmazza az érintett telkek helyrajzi számos felsorolását. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi területek közül több Natura 2000 terület által is érintett a település. A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek közül a Közép-Tisza elnevezésű HUHN20015 azonosítójú Natura 2000 terület érinti a települést. Az érintettség a Tisza és árterületeire terjed ki. Azonos területeken érinti a községet a különleges madárvédelmi terület is, melyek a Közép-Tisza elnevezésű (HUHN10004) Natura 2000 terület.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

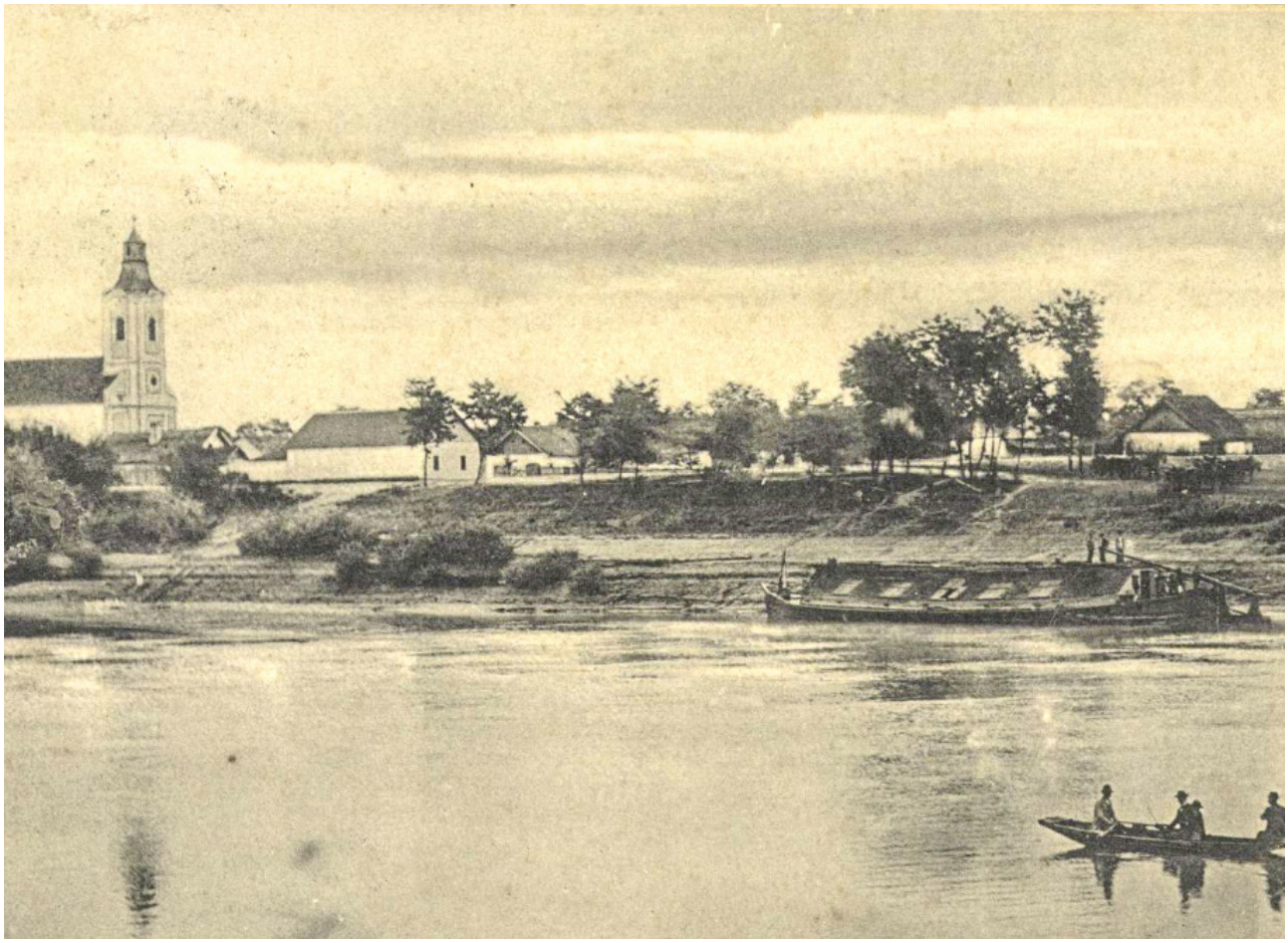
A településképet meghatározó területek két csoportra oszthatók, melyeket az alábbiakban mutatunk be.
1. A község beépített területei, az un. falusias lakóterületek teszik ki a település belterületének jelentős részét. Itt az épületek oldalhatáron álló földszintes, illetve tetőtér beépítéses lakóházak csoportjai találhatóak. A lakóházak legnagyobb hányada előkertes beépítésű. A telkek sokszor átmenő telkek. Az utcák által közrefogott tömbök csak egyik irányból vannak beépítve, így a másik oldalról a kertvégek láthatóak.
2. A természetvédelmi szempontból a településképet meghatározó területek. Ide a különféle természeti oltalom alatt álló területek tartoznak, mely területeken épületet elhelyezni csak fokozott figyelem mellett lehet.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben legyen tekintettel egy új épület, településrész és annak környezete a vele együtt látható építményekre és különösen a szomszédok elvárásaira, elsősorban etikai elvárások, és csak kisebb részben építészeti javaslatok fogalmazhatók meg. A települési együttélési elvárás az, hogy az építési, környezetalakítási beavatkozások a kialakult állapotnál kedvezőtlenebb állapotot ne idézzenek elő, lehetőség szerint a település vonzerejének erősítését segítse. Az építészeti javaslatok ennek tükrében olyan településarculat elérését segíthetik, amelyben a kialakult arculatot nem értékelik le az újabb kirívóan eltérő, hivalkodó épületek és zöldfelületek. Néhány nyilvánvalóan bántó építészeti megnyilvánulás kizárásán túl a maximális igényszintet minden építési és környezeti beavatkozás tervezetnél a legtehetségesebb helyi és térségi művészek szakértői véleménye jelentheti. A helyi civil szervezetek folyamatos kontrollja és észrevételei segítik az önkormányzati döntéshozókat, hogy a kevés feszültséget ébresztő átlagos szintet el lehessen érni.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

FALUSI LAKÓTERÜLETEK

MAGASSÁG

Ez a területrész jellemzően falusias lakóépületeket foglal magába. A földszintes vagy tetőtér beépített épületeket többnyire cserépfedéssel építették. A kialakult falusias lakóterületeken közel azonos építménymagassággal épültek a lakóházak, ezzel egységes utcaképeket alakítottak ki a településrészen. A község e területein nem javasolt túl magas, vagy túl alacsony házak építése, ugyanis a kialakult település- és utcaképbe ezek nem illenek bele. Javasolt - amennyiben van - a szomszédos épületek magasságához igazítani az új épületeket. A még beépítetlen falusias lakóterületekre is ezek az irányelvek a betartandók, mert bár ott még nincs kialakult állapot, de a területek a falusias lakóterületekkel szomszédosak, így azokhoz igazodniuk javasolt.

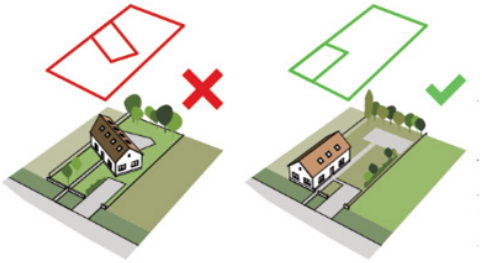
A TETŐHAJLÁSSZÖG ÉS TETŐFORMA

A házak tetőhajlásszöge a kialakult állapotok szerint, 40-45° közé esik. A település egész területén közel azonos, ezzel egységes utcaképeket formál. Lapostetős kialakítás nem jellemző a településrészre, ezért nem javasolt az alkalmazása.
A tetőformákra a változatosság jellemző. Megtalálhatók a településrészen a kontyolt nyeregtetős kialakítású, a nyereg- és sátortetős épületek de nem ritka az összetett, tetőidomok alkalmazása sem. A tetőgerinc irányát illetően javasolt a telek utcai homlokvonalára merőleges kialakítás. A jövőben új házak építése során javasolt a szomszédos épületek tetőformáihoz való illeszkedés. Például, ha telek körül kontytetős épületek állnak úgy oda ne tördelt tetőformájú épületet tervezzünk, hanem a többi szomszédos épülethez hasonló tetőformát.

TELEPÍTÉS

A házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Kerülni kell az utcára nem merőlegesen történő telepítést és az indokolatlan mélységben való elhelyezést. A falusi lakóterületeken a kialakult előkertes beépítésű épületek esetében a 0-5 méteres előkertméretek a jellemzőek. Új építés esetén az 5 méteres előkert megtartása a javasolt.

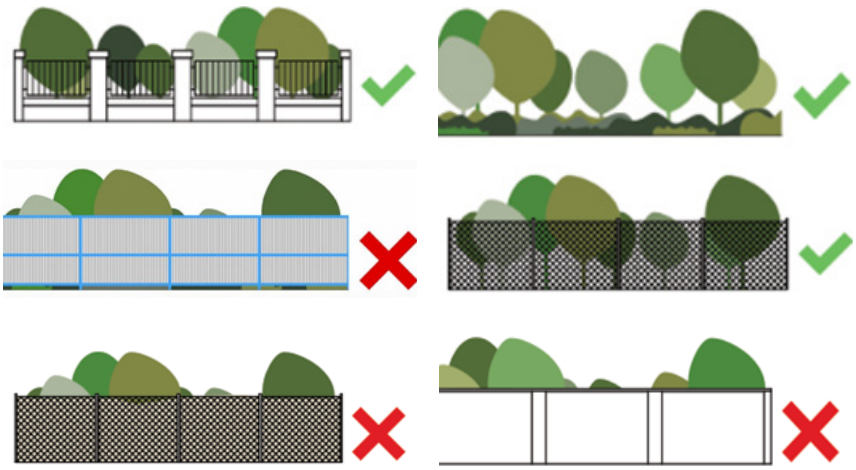
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

A településrész épületeinek színvilága igen változatos. Az épülő házak esetében arra törekedni, hogy minél színesebb, figyelemfelkeltő eredmény szülessen az utcakép rovására megy. A jövőben törekedni szükséges illeszkedésre, a hasonló anyag- és színhasználattal. A meglévő épületek színéhez igazodó, azokkal harmonizáló új épület építése ajánlott. Hangsúlyos, erős színek alkalmazása nem javasolt valamint fémlemez fedés és burkolat, fém és eternit jellegű homlokzat burkolat és mázas kerámia burkolat és falszerűen alkalmazott üveg, fémszerkezet kerülendő. Amennyiben mégis fémlemez fedés mellet döntünk, figyelemmel kell lenni arra, hogy bár lehet illeszkedő színvilágú és formájú elemeket választani, bizonyos időjárási viszonyok mellett teljesen más látványelemként jelennek meg, mint cserépfedéses társai. A jó megoldás lehet, ha mégis a fémlemez fedés mellett döntünk, akkor előnyben részesítjük a cserép jellegűek közül is azokat, melyek fényvisszaverő képessége alacsony. Az épületek tetőfedése lehetőleg cserép legyen.

KERÍTÉSEK A FALUSIAS LAKÓTERÜLETEKEN

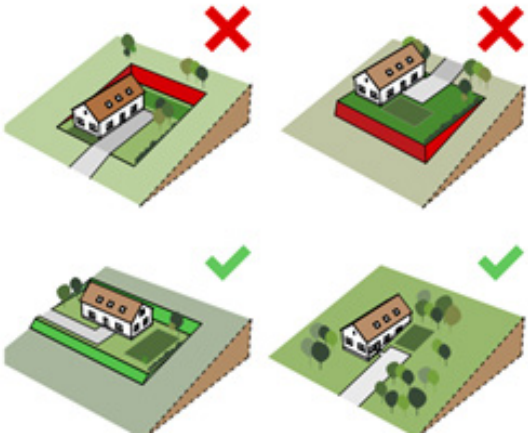
A kerítések az utcakép szerves részét képezik. Törekedni kell arra, hogy minél több zöld növénnyel és kevésbé hangos színekkel kellemes összkép alakuljon ki. Tiszabő falusias lakóterületein az áttört kerítések részesítendők előnyben a nem átlátható megoldásokkal szemben. Áttört kerítések nádszövettel vagy más takaróeszközzel való borítása helyett a belátás korlátozására sövény létesítése javasolt. Az áttörés nélküli, falszerű kerítés elemek előkertes lakóterület kerítései körében kedvezőtlenek.

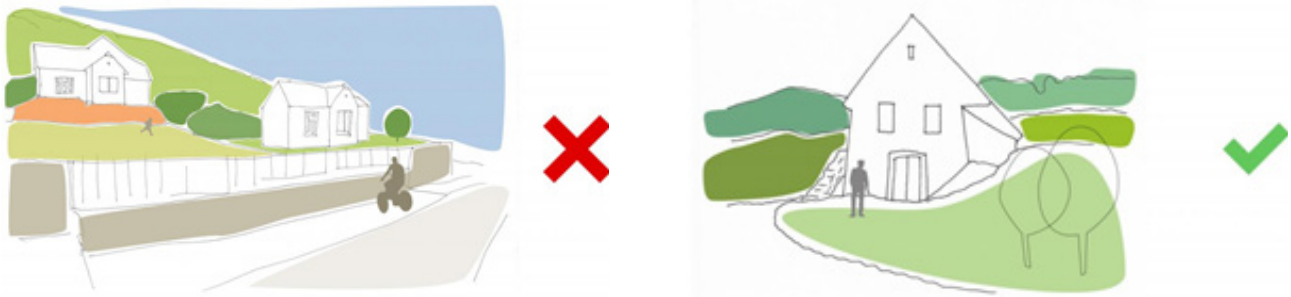

TEREPALAKÍTÁS

Tiszabő a Tisza partján elterülő kis község, az alföldi tájon. Nem lehet dombos, lejtős, hegyvidéki domborzatra számítani. De amennyiben a kiválasztott terület fekvése mégis megköveteli a tereprendezést úgy javasolt az épület földbe vájása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlhet, a kert rosszul használható. Az épület teljesen kiemelése sem javasolható, mivel így a ház kiemelkedik a szomszédjai közül. A jó megoldás, az újonnan épülő ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Jó megoldás lehet még, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó a földmunka pedig minimális. Ezen javaslatok az egész településre, és nem csak egy településrészre vonatkoznak, ezért a többi településrészre vonatkozó javaslatok között nem kerül szerepeltetésre.
Fontos, hogy a csapadékvíz elvezető árkok, közterületi szikkasztó árkok, átereszek folyamatos karbantartásáról gondoskodjunk.

TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

A települések közigazgatási területének határain átnyúlva számos eltérő jellegű talaj, élővilág, tájarculat körvonalazható. A természetes életközösségek és élőhelyek megóvása országos ökológiai hálózatban megfogalmazott területekkel valósulhat meg, magterületek körüli puffer területekkel és ökológiai folyosókkal. A tájképvédelem szinte bizarr településképi követelmények, jellegzetes használati formákkal és a szinte vonalszerű látványok tájkarakterekké színezésével jár. A természetközelinek minősített területeken az épületek elhelyezésének tiltása, egyáltalán a területek burkolásának, beépítésének tiltása, egyben az utak, egyáltalán a mindenen átjárás, átgázolás tiltása, a nagy távon megállíthatatlan természeti terület csökkenésének mérséklésére is szükségszerű.
A védett természeti és örökségi értékek településképet meghatározó településkarakternek tekintendők,

ezért minőségének megóvását fenntartását, kilátás és rálátásvédelmét fontos szem előtt tartanunk.

A helyi, az országos vagy az európai szintű védelem alatt álló területrészeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást megvalósítani. Javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvásával együtt.

Az értékes tájkarakter megőrzése a területhasználat, a telekszerkezet hosszú távú megtartásával őrizhető meg. A védett területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati, vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott, amennyiben fejlesztésre van szükség úgy a meglévő tartószerkezeteken történő elhelyezés javasolható csak. Törekedni kell a meglévő légvezetékek mihamarabbi földbe fektetésére, amennyiben mód van rá.

Az éjszakai fényszennyezésre is gondolnunk kell. A világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldások alkalmazhatóak. Az éjszakai fényszennyezés csökkentése érdekében nem javasolt a hideg fehér fényű világítótestek

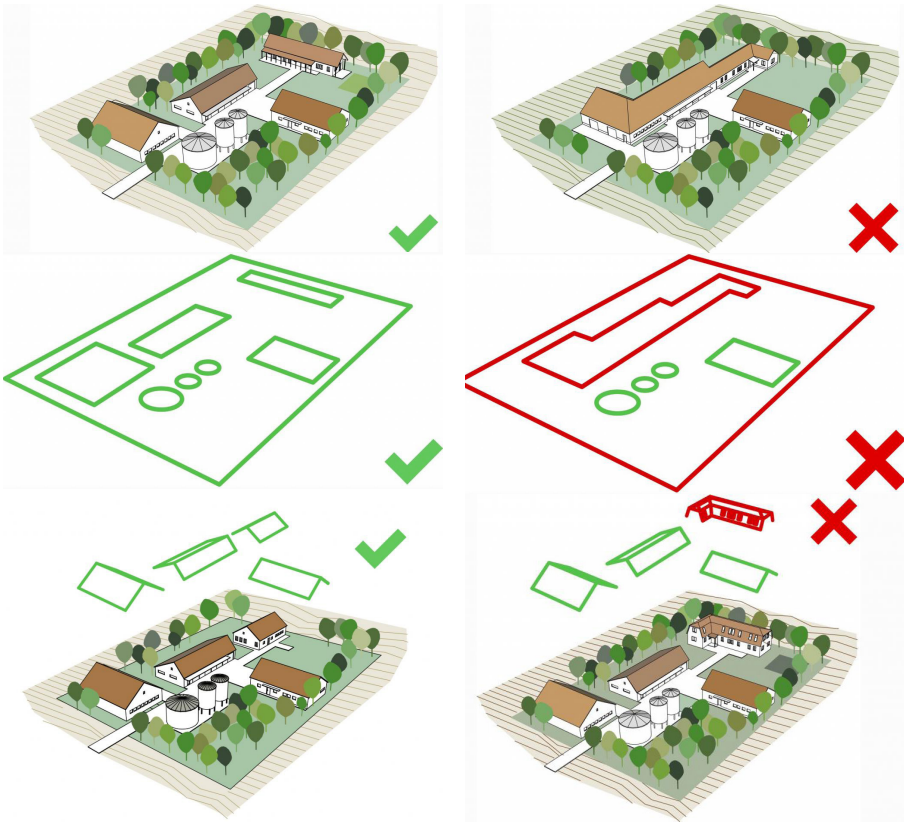

alkalmazása. Javasolt a világítás időtartamát a tényleges használat idejére, a szükséges mennyiségre csökkenteni, és a világító eszközök árnyékolása. Amennyiben az épület megvilágítása a cél, úgy a megvilágítás során keletkező fényt az épület teljes mértékben nyelje el. Javasolni, csak személy és vagyonbiztonsági okokból lehetséges az éjszakai fényforrások alkalmazását.
Tiszabő külterületén többféle természetvédelmi, örökségvédelmi védettséget élvező terület is található, melyekre az országos szabályozások alapján betartandó előírások bővítése nem szükségszerű. A területek terület-felhasználásának, művelési ágának megváltoztatása, bolygatása nem javasolt.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A külterület jelentős része szántó művelésű terület. A területeken a tájképi értékekhez való igazodás érdekében az építmények megjelenésére vonatkozó ajánlások kerülnek meghatározásra.
A tiszabői mezőgazdasági területeken, szabadon álló, vagy majorszerűen csoportosított, mezőgazdasági építmények helyezhetők el. Az épületek homlokzati képében a fehér, vagy (a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű) homlokzati megjelenés az elvárás. Tájidegen színezés (pl. kék, élénkpiros, stb.), nem alkalmazható. Az épületeket magastetővel kell kialakítani.
A látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a tervezés, mind pedig a megvalósítás során kiemelten kell érvényesíteni. Tájképet zavaró építménynek számítanak és nem helyezhetők el azok az építmények, melyek a táj alapvetően hagyományos jellegével szemben erősen modern, ipari mezőgazdasági karaktert hordoznak, a hagyományos tájalkotó elemektől, a tájból erőteljesen elütnek.

KÖZTERÜLETEK

Tiszabő vonzerejét nagymértékben befolyásolja közterületeinek állapota, azok településképi megjelenése. A közterületek egyben közösségi terek is, amit szinte mindenki naponta akár többször is használ, legyen az közlekedési célú- rekreációs-, kikapcsolódási, vagy akár szabadidős célú idő eltöltése. Minél jobbak az ilyen találkozások feltételei annál emelkedettebb, pozitívabb a hely szelleme. Közterületek minőségi fenntartásai, alakításai közös érdekünk és feladatunk, mely feladat kiemelt odafigyelést érdemel a tulajdonos, kezelő részéről. Alapvető fontosságú tehát a közterületek esztétikus, élhető, biztonságos kialakítása. Egy település arculatát, közterületek minőségét, esztétikáját, vagy azok hiányát az épületekkel azonos mértékben és szinten befolyásolják a közlekedési létesítmények és eszközök. Ennek a szemléletnek kell tükröződnie a meglévő létesítmények tervezésekor, építésekor és működtetésekor, valamint korszerűsítésekor is.

A település utcáinak fásítása, a helyben őshonos fafajokkal szorgalmazandó. A gyalogosjárdák kiépítése és rendszeres karbantartása is fontos feladat.

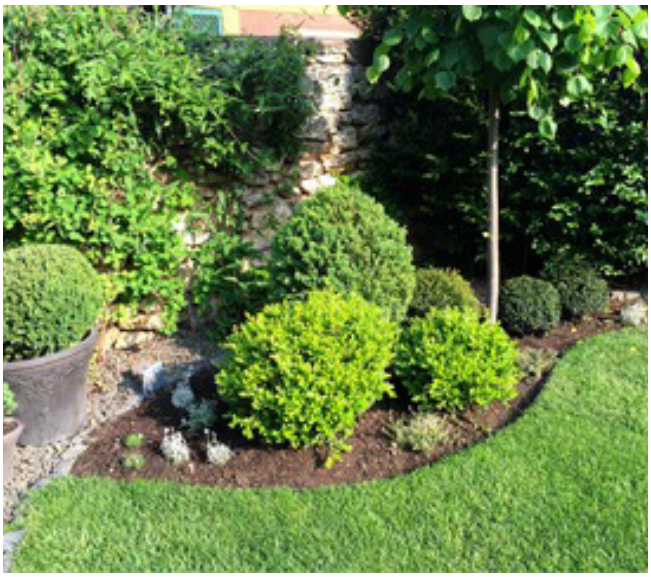

MAI PÉLDÁK

KERTEK, UDVAROK

A pihenés, kikapcsolódás és az élelmiszertermelés helyszíne a kert. A növényekkel teli előkert évszakonként változó, sokszínű élénkítő hatást kelt. A jól megválasztott növényfajták egész évben változó kert-képet formálhatnak, és nem csak számunkra kedvezőek, mivel egyes élőlények életterévé is vál(hat)nak. A település arculatában nagy szerepet játszik az előkertekben illetve oldalkertekben telepített növények sokrétűsége. A rendezett előkerttel hozzájárul az utcakép kedvező megítéléséhez. A település falusias lakóterületein a kert többnyire a mezőgazdasági termelés funkcióját látja el.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A településen előfordulnak a népi építészetre jellemző oszlopos tornác és terasz kialakítások. A tornáci kialakítására számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges. A tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, nosztalgikus jellegű. Maga a tornác funkció kap jelentőséget, dekoratív elemmé válva is erősíti a település sajátos arculatát. Nem mond ellent annak a törekvésnek, hogy egy új épület kialakításánál törekedjünk az egyszerűségre, mind formában, mind anyaghasználatban, mivel az épületek tömegalakításának egyszerűsége a meghatározó.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók nagyban befolyásolják az épületek megjelenését, hangulatát. A régi épületeken fából készült osztott ablakokat használtak. A fehér és barna színek használata volt jellemző. Az épületek ablakai többnyire álló arányúak voltak. Az új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű ablakok beépítése javasolt. A legjobb, ha fa anyagút választunk. Árnyékolásra jó megoldás lehet a fa spaletta alkalmazása, műanyag reluxa helyett.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületek homlokzati kialakításánál ügyelnünk kell arra, hogy a nyílászárók kellemes arányaival és a hagyományos anyagok használatával illeszkedjen a környezetünkbe. A különböző anyagok megfelelő mértékű társítása szép homlokzatot eredményezhet.
A homlokzat az épület arca, és ebben az arcban a gazda saját képe (annak szokásai, gondolkodásmódja, ízlése, értékrendje) tükröződik vissza, éppen ezért nem mindegy, hogy milyen formában fordulunk a közterület (a közösség) felé.
Az épületek homlokzatának a díszítését minden korban az önkifejelezés egyik eszközeként alkalmazták, melyet mi is használhatunk, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben.
Minden épület kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő, rendezett kiosztására.

ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

Utcák, terek zöld sávjainál, homlokzat-kialakításánál, vízelvezetés megoldásánál a már kialakult arányokhoz és viszonyokhoz illeszkedjünk az egységes, karakteres utcakép megteremtése érdekében. Az utcák menti fasorok, bár ritkák a településen, ezért javasolt figyelmet fordítani, hogy telepítésük során a fatípusainak kiválasztása úgy történjen, hogy ügyelünk többek között a légvezetékek, földkábelek elhelyezkedésére, illetve az utcai homlokzatok magasságára, egységes előkertméretek kialakítására és kerülnünk kell a tájidegen fajok alkalmazását. Adott térségben honos, a településre jellemző, növényfajok kiválasztását előnyben kell részesíteni a fasorok és a növényállományok telepítése során a karakteresség megőrzés érdekében.
Fontos odafigyelni az adott fafajok igényeire, (kifejlett példányok területigénye, rendszeres metszést igényelnek-e, szárazságot, környezetterhelést tűrik-e). A közlekedésbiztonsági szempontokra is figyelemmel kell lenni – rálátási-kilátási viszonyok.

KAPUK, KERÍTÉSEK

A házak kiegészítői, a kerítések, a lámpák, az árnyékolók, a postaládák, a korlátok is alakítják az épület összképét. Ezért minden kiegészítő elemet egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, az összkép érdekében odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne akár önmagában, akár egy épület felújítás keretében. A belátás korlátozására javasolt sövény vagy más zöld felfuttatása, de persze léteznek esztétikus kialakítású zárt kerítések is, melyek a magánélet védelmére hivatottak.

TOVÁBBI JÓ PÉLDÁK

Tiszabőn, a Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program keretein belül épül egy „B” típusú tornaterem, amely Tiszabő, Május 1. u. 8. szám alatt található. Az Ingatlanon a Tiszabői Általános Iskola tornaterme fog működni. Közvetlenül a Tisza-parti gát mellett, a meglévő iskolával szembeni nagyméretű sporttelken épül a 25×30 méteres tornaterem. A küzdőtér függönnyel kettéosztható, így párhuzamos oktatást is lehetővé tesz.
Az épület megvalósulása után jó példával szolgálhat a jövőben a szín és anyaghasználat valamint a részletképzés területén.

Tiszabői sportcsarnok látványterve - Nemzeti Sportközpontok weboldala

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklám felületek nagymértékben befolyásolják az utcaképet, ezért vállalkozóként érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. A reklámok egymáshoz illesztésével, sokkal kedvezőbb utcaképet mutatna mindenkinek, aki a településre érkezik, áthalad. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. Nem könnyű feladat a reklámok, cégérek elhelyezése, úgy, hogy felfigyeljenek ránk, de közben belesimuljunk a környezetünkbe.

A vállalkozások számára világosan meg kell fogalmazni és a tiszabői épületek, kerítések léptékéhez mérten szemléltetni, hogy milyen cégfeliratok és reklámtáblák elhelyezését támogatja az önkormányzat. Irányadó az, hogy a lehető legkevesebb felirat és tábla készüljön fehér vagy élénksárga alapon. A nyugat-európai települések felirat- és reklámkultúrája példaadó. Az egyéb műszaki berendezések, mint például a klímaberendezések külső szerkezetei, vagy a parabola antenna tányérja oly módon helyezendők el, hogy az utcaképet ne rontsák. Ez azt jelenti, hogy az utcaképet rontó, vagy jelentősen befolyásoló műszaki és/vagy gépészeti berendezések lehetőség szerint közterületről nem látható módon kerüljenek elhelyezésre. A síktáblás napelemek, vagy napkollektorok elhelyezésére vonatkozóan a községre jellemző magastető-alkalmazás miatt javasolt az építészeti környezethez illeszkedve történő elhelyezés. A magastetőn való elhelyezés esetén a tető síkjában történő elhelyezés javasolt, annak dőlésszögével megegyezően.

IMPRESSZUM

Megrendelő:

Tiszabő Községi Önkormányzat
5232 Tiszabő, Fő út 47.
Telefonszám: 0656/337-000
Fax: 0656/549-007
E-mail cím: hivatal@tiszabo.t-onilne.hu

Készítette:

KőszeghyArt Tervezők Bt.

Felhasznált irodalom:

Dr. Borovszky Samu - Magyarország vármegyéi
dr. Kasza Sándor – Jász-Nagykun-Szolnok Megye Kézikönyve
Hatályos településrendezési terv vizsgálati és alátámasztó munkarésze
TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)
Magyarszéphely minta településképi arculati kézikönyv
Tiszabő község honlapja
Térképek és egyes képek: mepar.hu, mapire.eu, bing.com, maps.google.com
Nemzeti Sportközpontok weboldala

Készült: 2017. november hó

A Településképi Arculati Kézikönyvet Tiszabő Községi Önkormányzat Képviselő-testülete
a 118/2017. (XII. 19.) számú határozatával elfogadta.